

УДК 321.017.21:32

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5512-1542>

Іваницька О. П., Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ ТА СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УРЯДУВАННЯ У ФРАНКІСТСЬКІЙ ІСПАНІЇ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У статті йдеться про малодосліджену проблематику у вітчизняній історико-політологічній літературі, а саме, про правові засади становлення та функціонування франкістського авторитарного режиму, про історію його інституювання, про специфіку державного урядування, їх значення та роль у мирному демократичному транзиті Іспанії від авторитаризму до повноцінної демократичної системи. Акцентується на виняткових обставинах, на тлі яких формувалось законодавство авторитарного франкізму, зокрема, на перебігові громадянської війни 1936-1939 років та повоєнної партизанської комуністичної герильї, ініційованої Москвою, яка фактично тривала аж до середини 50-х років. Насамперед вивчається юридичне оформлення універсальної інституції глави держави, яку обіймав Ф. Франко, його практично необмежені повноваження, їх еволюція, що забезпечило ефективність створених ним законодавчих норм і після його відходу та спадкоємність влади короля. Аналізуються закони про створення кортесів, їхні повноваження, про права й обов'язки іспанців, про спадкоємність влади каудильйо, які загалом мали конституційний характер. Вказується на відсутності при франкізмі конституції, натомість на реалізації принципів органічної демократії та продукуванні на її засадах цілої низки органічних законів. Наголошується на тому, що державне урядування у франкістській Іспанії відбувалось у строгій відповідності до зазначеного законодавства. «Органічний закон про державу» варто вважати вершиною процесу інституювання франкістської держави, який претендував на роль конституції і який зміцнював основи організації влади в країні, правовий статус іспанців, змінюючи при цьому окремі статті раніше прийнятих основних законів, фіксував юридичний статус уряду і його голови та механізм передачі влади королю, вносив суттєві зміни у діяльність кортесів, розширивши їх представництво тощо. Дослідження завершується висновком, суть якого полягає у тому, що юридичне оформлення франкізму, запроваджений каудильйо механізм передачі влади королю після його смерті створив можливість мирного переходу до демократії, впровадження демократичних реформ, переходу від інституціоналізму до конституціоналізму. У цьому історична заслуга законодавства франкізму.

Ключові слова: органічні закони, глава держави, каудильйо, кортеси, закон про спадкоємність, хартії, інституціоналізм, конституціоналізм

Постановка проблеми в загальному вигляді. Теоретичні та прикладні пошуки причин появи та функціонування, сутності та змісту авторитарних політичних систем, їх типології, критеріїв та характерних рис, дефініціювання, виокремлення від тоталітарних систем у світових історико-політологічних дослідженнях, попри висхідну динаміку сучасного глобального процесу демократизації та зростання кількості демократичних країн, була й залишається актуальною. Відомо, за С.Хантінгтоном, що між визначеними ним «хвилями демократизації» відбуваються «відкати», тобто повернення до недемократичних, зокрема, авторитарних систем [1, с. 13, 52, 179]. Ця практика є поширеною на пострадянському просторі, низці середньоазійських країн, в колишніх комуністичних країнах Азії. Вона охоплює навіть цілі регіони, наприклад, африканський [2, с. 57-58; 3, с.48-54].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Більше того, у сучасній зарубіжній політологічній літературі йдеться про поширення так званого «нового авторитаризму» і водночас висловлюються сумніви щодо твердження про незворотний і поступальний характер процесу світової демократизації [4, с.25-31].

Зазначимо, що світовий науковий доробок про авторитаризм, його дефініціювання та системотвірні риси є досить вагомим. Найперше назвемо американських науковців Х. Х. Лінца та С. Пейна, які вивчали франкізм. Саме Х. Лінц один з перших запропонував визначення авторитаризму

та його системотвірних ознак: “Авторитарні режими є політичними системами з обмеженим політичним представницьким плюралізмом, без єдиної розробленої і спрямовуючої ідеології (але з специфічною системою на її тлі – і в яких лідер (або, можливо, вузька група) здійснює владу в рамках обмежень, формально недостатньо уточнених, але насправді достатньо передбачуваних.” [5, р.160; 6; 7]. Ця дефініція і сьогодні залишається засадничою у подальших наукових пошуках суті, змісту та ролі авторитаризму. Дослідниця Алексєєва Т.А. ретельно вивчала законодавче оформлення посади глави франкістської держави [8].

Різноманітною і багатоголовою є іспанська історіографія франкізму, у тому числі і виствітлення проблематики його законодавчого інституювання [9; 10; 11]. Окремим виданням зібрано, систематизовано і видано тексти і документи, у тому числі і закони та декрети, які віддзеркалюють юридичну історію франкізму [12].

Авторитарна проблематика, її концептуальне опрацювання, обіймає чільне місце у вітчизняній історико-політологічній літературі та іспаністиці [2; 3; 13; 14; 15; 16; 17]. Водночас зауважимо, що у теорії та практиці франкістської політичної системи існує у вітчизняній іспаністиці суттєва лакуна, яка комплексно і системно не досліджена, і потребує подальшого наповнення та з'ясування. Це стосується передовсім проблематики законодавчого оформлення та інституювання франкізму, що є метою нашої розвідки.

Виклад основного матеріалу. Попередимо конкретику нашого дослідження заувагою про те, що юридична інституалізація франкізму відбулася на тлі тривалої і кровопролитної громадянської війни 1936-1939 років, хід якої повною мірою продукував характер режиму і роль Франко в ньому. Так само на юридичну легітимізацію режиму впливали і повоєнні обставини, оскільки принаймні до кінця 1940-х років в Іспанії тривала нова громадянська війна у вигляді партизанської, в якій брали участь іспанські комуністи та їхні прихильники, всебічно, тобто матеріально, фінансово та ідеологічно, підтримувані Москвою, а до середини 1960-х років здійснювалися спорадичні терористично-диверсійні акції анархо-комуністичних сил [детальніше про це див.: 15, с. 224 -227, 234-236; 16, с.281-284].

По завершенні громадянської війни та перемоги в ній франкісти сформували своє бачення майбутньої Іспанії та її курсу: вона мала стати авторитарною і правовою у визначених межах. Завдання полягало в тому, щоб під режим підвести відповідну правову базу, яка б гарантувала основні громадянські права, використання католицизму та посилення конфесійності у державному будівництві, одночасному усуненні з нього фалангістських прикмет.

Законодавче інституювання франкістської державності, так званої «нової держави», базувалось на принципах «органічної демократії». Термін «органічна демократія» досить часто фігурує в конституційних документах франкістської Іспанії і потребує відповідного з'ясування. Цю специфічну теорію державності детально розробили західні філософи та політологи. Розроблялась вона і в емігрантських колах. На думку її прихильників, «органічна демократія» є альтернативою ліберальній та егалітарній демократіям, вона є істинною демократією, оскільки передбачає реалізацію основних інтересів суспільства, а не егоїстичних інтересів індивідумів. Це робиться через представництво соціальних осередків: синдикатів, корпорацій, громад, муніципалітетів, родин, через які народ бере участь в управлінні державою. Такі, на нашу думку, принципи постулювалися в іспанському варіанті «органічної демократії», без поділу суспільства за класовою ознакою [16, с.303-304].

Інституювання та основні риси державного ладу франкістської Іспанії склалися поступово. Вони також підтверджують факт відсутності конституції у звичному розумінні слова та заміни її так званими «основними законами», які мали, на думку більшості іспанських правників, конституційний характер. В історії інституювання посади глави держави виділяється два періоди: перший – з часу завершення війни (1939 рік) до 1947 року, коли «нова національна держава» уособлювалась виключно в особі глави держави; другий – з 1947 по 1975 рік, головний зміст якого зводився до того, що органічні закони встановлювали певні обмеження влади глави держави і його статус у системі державних органів й, головню, механізм передачі влади майбутньому главі держави (королю).

Разом з тим, наголосимо на тому, що лейтмотивом нашої розвідки стане вивчення прерогатив та повноважень глави держави та їхня еволюція у бік демократизму.

Радикалізація та затягування громадянського конфлікту поставили на порядок денний інституювання та структуризацію «нової держави». 30 вересня 1936 року Хунта Національної оборони, як тимчасовий орган колективного управління у національній зоні, видала декрет №138, за яким Франко оголошувався главою держави і йому передавалась вся повнота влади. Він також

проголошувався генералісимумом національних сухопутних, морських і повітряних військових сил і головнокомандувачем діючої армії. Зауважимо, що в Іспанії звання «генералісумуса» було не почесним, а робочим, що відповідало посаді головнокомандувача, «генерала серед генералів». Так, у роки війни було започатковано концентрацію влади у руках Франко [12, р.15-22, 104-105; 15, с.121-128].

Юридично термін «глава держави» в політичному лексиконі франкізму ототожнювався з терміном «каудильйо». Немає підстав співставляти його за походженням, природою та суттю з італійським «дуче» чи нацистським «фюрер», хоча Франко і мав необмежену владу. Принцип «каудилізму» є визначальним у державному праві Іспанії і тлумачиться як «природний представник інтересів народу». На думку іспанських дослідників, каудилізм має провіденційне походження і є природною формою управління, з якою згодом повстала монархія (спочатку виборна, а згодом спадкова). Іспанський науковець Рікардо де ла Сієрва пропонує свою формулу суті каудилізму – як «націоналізовану ідею нації» [6, р.215-219; 7, р. 17, 119'120].

Свої повноваження каудильйо підсилив законом про главу держави від 8 серпня 1939 року, за яким він отримав право видавати закони й декрети без консультації з урядом, щоправда, за умови що це диктується «невідкладними міркуваннями» [6, р. 248-249].

Встановлення єдиного військового керівництва логічно вело до політичної уніфікації країни. Генералісимум пояснював цю потребу ще специфікою іспанської ментальності. Іспанці, на його думку, сповідують “дух анархізму, неконструктивну критику, відсутність солідарності між людьми, екстремізм і взаємну ворожість». Декретом №255 від 19 квітня 1937 року проголошувалось об'єднання всіх політичних сил у “Іспанську традиціоналістську фалангу і ХОНС” (ФЕТ і ХОНС), названу Рухом. Йшлося не про передачу влади новому об'єднанню, а про його підпорядкування державним інтересам. Франко очолив Рух, в статуті якого йшлося (параграф 47), що його керівник, верховний каудильйо Руху, уособлює всі цінності та чесноти руху, як автор історичної епохи, в якій Іспанія здобула можливість реалізувати своє призначення... глава перебирає всю повноту абсолютної влади і є відповідальним лишень перед Богом та Історією”. Каудильйо одержав також право призначати свого наступника, який уособлює ті ж самі чесноти та повноваження [12, р.17 – 22, 46-47, 72-73; 6, р. 184-185].

1 жовтня 1936 року генералісимум Франко підписав свій перший декрет, який стосувався створення та функціонування перших державних структур у національній зоні. Хунта національної оборони (тимчасовий орган) реорганізовувалась у Державно-адміністративну хунту (перший неофіційний уряд). Склали її основні профільні міністерства. У преамбулі декрету було зазначено, що нові державно-адміністративні структури діють у межах національних принципів єдності, влади і ієрархії, мають вони незавершений і тимчасовий характер і відповідають потребам часу. З подачі глави держави призначався глава хунти (уряду). Глава Хунти і міністерства діяли в рамках своєї компетенції, але останнє слово у прийнятті рішень належало главі держави. Створений був також Генеральний секретаріат (адміністрація) глави держави, який складався з різних комісій. Державно-адміністративна хунта здійснювала керівництво провінціями, координувала діяльність цивільних губернаторів та муніципальних рад, стежила за тим, щоб вони склалися з видатних представників, “... незаангажованих політично і які мали керуватися при прийнятті рішень національними інтересами.” Згідно з наступними декретами (3, 9, 30 жовтня 1936 року) утворено міністерства оборони та внутрішніх справ, в них визначалися також принципи функціонування місцевих представницьких органів. Ці органи мали комплектуватися з “найбільших платників податків села, промисловості, торгівлі, які характеризуються аполітичністю та професіоналізмом, є високоморальними і ніколи не належали до жодної з організацій, що входили до Народного фронту.” [5, р. 7-8, 43-44].

У 1947 році Франко ініціював процес, названий «інституціоналізацією» держави, який реалізувався з допомогою низки законів. У «Законі про спадкоємність». Іспанія проголошувалась монархією, а глава держави позбавлявся можливості змінювати чи анулювати закони. Також створювались два нових органи: Рада королівства та Рада регентства, які передбачали деякі обмеження прерогатив глави держави. Цим законом були чітко розроблені процедури та механізми спадкоємництва посади нового глави держави, тобто короля [12, р.52-53, 96-99].

Зауважимо, що утвердження статусу королівства мало історичне значення для майбутнього Іспанії, оскільки монархізм став однією із найголовніших тенденцій у громадській думці. Він був своєрідним політичним компромісом між різними політичними силами і забезпечив після смерті каудильйо феномен іспанського демократичного транзиту. Франко та повірники були

«законниками» – вони строго дотримувались прийнятих ними правових актів і правил гри. Саме тому франкістські кортеси, згідно з цими механізмами, схвалили після смерті Франко закон про політичну реформу, яка відкрила дорогу до демократії.

Обговорюючи і аналізуючи «Закон про спадкоємність», зазначимо також, що каудильйо була знехтувана процедура послідовності престолоспадкоємності. Король Альфонсо XIII, який вимушений був під час Квітневої революції 1930 року рятуватися еміграцією, перед своєю смертю заповів іспанську корону своєму сину дону Хуану, графу Барселонському (батькові Хуана Карлоса I). Дон Хуан, законний спадкоємець іспанського престолу, не поділяв цінностей франкістів і відмежувався від них, будучи поціновувачем ліберальних принципів. За цих обставин Франко ухвалив рішення про неможливість зайняття престолу законним спадкоємцем. Водночас у відповідності із «Законом про спадкоємність», іспанський каудильйо мав повне право самостійно призначати майбутнього короля. Але не поспішав це робити. Не дивно, що аж до самої смерті Франко Іспанію називали «королівством без короля». У 1969 році, зі згоди законного спадкоємця дона Хуана, графа Барселонського, глава держави обрав свого наступника, яким став внук Альфонсо XIII і син дона Хуана, графа Барселонського, Хуан Карлос, майбутній король Іспанії Хуан Карлос I [18].

Інститування та основні риси державного ладу франкістської Іспанії, права та обов'язки іспанців можемо простежити за низкою законів (їх було 7), які мали, на думку частини іспанських правників, конституційний характер. Це: «Хартія праці» (1938 р.), «Закон про утворення кортесів» (1942 р.), «Хартія іспанців» (1945 р.), «Закон про спадкоємність» (1947 р.), «Принципи Національного Руху» (1958 р.), «Органічний закон держави» (1967 р.). Іспанська конституційна доктрина розглядає ці державні документи як «особливу форму конституції» [12, р. 47-54].

У липні 1942 року каудильйо здійснив важливу інституційну акцію, яка повинна була зміцнити режим та заспокоїти внутрішніх опонентів, а водночас надати Франко відповідної репутабельності та легітимності в очах світу. Йдеться про прийняття урядового основного закону «Про іспанські кортеси» від 17 липня 1942 року, тобто про створення корпоративного парламенту, названого за іспанською традицією кортесами, (перші кортеси в Іспанії виникли у 1188 році, у Кастилії), а депутатів – прокураторами. Кортеси розпочали свою роботу у лютому 1943 року. У своїй промові на інаугураційній сесії кортесів Франко заявив про початок «юридичного інститування системи», яка є патерналістською і вільною від руйнівного впливу лібералів, вона дозволить «зіставляти думки і викладати різні позиції» в рамках єдності режиму. Свій виступ каудильйо завершив словами: «Ми прагнемо свободи, але з порядком». Він закликав прокураторів до тісної співпраці з урядом, до спільного обговорення і розв'язання проблем. Зрозуміла річ, перші кортеси були цілком лояльні до каудильйо та його уряду. У кортесах Франко вбачав ще один інститут, який допоможе послабити опозиційні сили, зокрема фалангу.

У преамбулі закону про кортеси зазначалось, що їх заснування диктується «самообмеженням верховного інституту влади» (тобто глави держави – О. І.). «За своєю назвою та за способом скликання і повноваженнями вони є відновленням славних іспанських традицій», «вищим органом участі іспанського народу у справах держави». Варто, однак, зауважити, що проголошене «самообмеження» функцій каудильйо було номінальним, оскільки кортеси жодним чином не обмежували його законодавчі функції, вони не були представницькими і не обиралися шляхом загального голосування, і не мали законодавчої ініціативи. У функціонуванні кортесів знайшла свій подальший розвиток корпоративна система, започаткована ще у «Хартії праці», оскільки одна частина прокураторів – 191 – (всього у перших кортесах їх нараховувалось 427) ставала ними за своїми урядовими посадами: міністрів – 18 осіб, членів Національної ради ФЕТ і ХОНС – 103, алькальдів (мерів) 50 провінційних центрів та алькальдів міст Сеути і Мелільї – 52, ректорів університетів та ряду вищих наукових установ – 15, голів Державної ради, Верховного Суду та Верховної ради військової юстиції – 3 особи. 50 прокураторів з числа людей, що мали видатні заслуги перед батьківщиною, призначав сам Франко, він же мав право скасувати своє призначення. Ще частину прокураторів терміном на три роки обирали корпорації: найчисленніше представництво мали вертикальні профспілки (але не більше 1/3 від загальної кількості); 100 депутатів обирали зі свого складу місцеві органи влади – по дві особи від кожної з 50 провінцій; 19 осіб – від наукових, культурно-просвітницьких установ, торговельних палат, колеції адвокатів, судових працівників, лікарів, фармацевтів, архітекторів тощо. Кортеси розглядали й затверджували подані урядом акти й закони, що стосувалися економічної та політичної діяльності держави: бюджету країни, податкової системи, банків та валютних операцій, ролі профспілок в організації праці, політико-правового

інституювання Іспанії, основ аграрної, комерційної та промислової політики. 13-а стаття закону надавала право урядові у випадку війни або з міркувань терміновості прийняти будь-який закон або декрет, про який кортеси буде повідомлено лише після його оголошення. По суті кортеси були дорадчим, до того ж слухняним органом, а система призначення та обрання прокураторів передбачала їхню лояльність та вірність режимові. Загалом з дев'яти скликань кортесів, що були обрані за час існування франкістського режиму, третина депутатів, або 1776 з 5400, були урядовцями вищих рангів, а п'ята частина – 933 – військовими [6, р. 334–335; 19, р. 128–129; 16, с. 300-302].

Основні громадянські права й обов'язки іспанців знайшли своє законодавче закріплення в конституційному законі «Хартії іспанців», прийнятому 17 липня 1945 року. Цей закон частково базувався на конституції 1876 року і традиційних середньовічних іспанських фуерос (законах). У преамбулі «Хартії іспанців» проголошувалися «недоторканність і свобода особи», визначалося, що людина має «обов'язки і права, здійснення яких гарантується в порядку загального блага». Серед обов'язків, що перераховувались у першому розділі «Хартії», іспанським громадянам належало «вірні служити Вітчизні, голові держави і коритися законам». Закон також гарантував іспанцям спільні із західними демократіями права: на повагу особистості та сімейну честь, на виховання й освіту, участь у державному управлінні, вільного вибору місця проживання в межах національної території, свободу листування, слова, зборів, об'єднань. Кожен іспанець, зазначалося в статті 12, може вільно висловлювати свої думки, якщо вони не суперечитимуть основним принципам держави, не будуть спрямовані проти духовної, національної та соціальної єдності країни. Водночас стаття 25 надавала право державі при потребі тимчасово призупиняти дію цих статей, так само як кожен іспанець міг бути затриманий без санкції суду на 72 години. «Хартія іспанців» стверджувала, що сповідування католицизму, який є релігією іспанської держави, користується її офіційним заступництвом.

Згідно з цим законом іспанці мали право на працю та її справедливу винагороду, яка забезпечить добробут і моральний спосіб життя; визнавалося також право на допомогу в старості, на випадок смерті, хвороби, пологів, травми на виробництві, при інвалідності та безробітті. Держава зобов'язувалася піклуватися про народні таланти, щоб кожен з них не загинув через брак матеріальних засобів. «Хартія» характеризувала режим як державу органічної демократії, що об'єднує всі політичні асоціації та групи; має представництво «природних джерел» – соціальних і професійних груп, муніципалітетів, громад, родин [12, р.50-52, 92-96; 16, с. 302-304].

Попри те, що цей законодавчий акт по-різному тлумачиться в літературі, його слід вважати важливим й принциповим документом конституційного рівня. Сам каудильйо заявив, що іспанці не мають іншої альтернативи, окрім його режиму, який він назвав мирною революцією. Політична система західних держав-переможниць, на його думку, також не придатна для Іспанії, оскільки її історія засвідчила, що будь-яка спроба імпортувати ту чи іншу диктрину зазнавала неминучого провалу через свою невідповідність національному характерові іспанців, їхнім традиціям [16, с.303].

Своєрідною відповіддю на зміни в суспільно-політичному житті країни став конституційний проект «Органічного закону про державу», який Франко запропонував кортесам 22 листопада 1966 року. У своїй промові перед депутатами каудильйо наголосив на досягненнях режиму, які полягали у збереженні миру, забезпеченні порядку та економічного процвітання, яке підтвердив численними цифровими викладками. Проект закону був винесений на референдум, другий в історії франкізму. Перед народним голосуванням каудильйо виступив по телебаченню з емоційною й ефектною промовою: «Я стою перед вами, пройнятий духом служіння, як і у молоді роки, щоб служити вам, доки зможу бути корисним». І наостанок запитав: «Чи це багато, коли я прошу вас про підтримку закону, який винесений на референдум винятково на користь вашу і нації?». Більшість іспанців були переконані, що це невелика вимога чи жертва з їхнього боку. Щодо кількості учасників референдуму, який відбувся 14 грудня 1966 року, наводяться різні дані, часто гіперболізовані. Проте уряд спростував їх. За офіційними даними, 19 млн осіб взяли участь у голосуванні, 95 відсотків підтримали проект закону [16, с. 305].

«Органічний закон про державу» варто вважати вершиною процесу інституювання франкістської держави, який претендував на роль конституції і який зміцнював основи організації влади в країні, правовий статус іспанців, змінюючи при цьому окремі статті раніше прийнятих основних законів, фіксував юридичний статус уряду і його голови та механізм передачі влади королю, вносив суттєві зміни у діяльність кортесів, розширивши їх представництво тощо Закон став чинним 10 січня 1967 року. Відповідно до нього, обмежував вождизм Франко, каудильйо як главу держави було оголошено «верховним представником нації, який уособлює національний суверенітет;

здійснює верховну політичну і адміністративні владу». Єдиним обмеженням його всеосяжної влади стало за новим законом розмежування посад голови держави та голови уряду. Закон регулював також правове поле у діяльності всіх інституцій режиму, закріпивши повноваження виконавчої та законодавчої гілок влади [12, с. 23-25]. Прем'єром був призначений вірний Карреро Бланко, наблизчий сподвижник каудильйо. Цей вибір підтверджував, що режим, який прийде на зміну генералу Франко, встановить королівську владу на чолі з Хуаном Карлосом Бурбоном. який підготував умови для мирного й швидкого демократичного транзиту та набуття Іспанією в історично короткі терміни повноцінної суб'єктності у світовій та європейській політиці [6, р. 504 –505; 12, р. 16; 20, р. 207–209; 22, р. 176 – 179].

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що «Органічний закон держави» завершив конституювання франкістської держави, процес демократичного оновлення державних інституцій і найголовніше – створював засади післяфранкістського мирного переходу до парламентської монархії.

Ivanytska O. Features and formation of state government in Franco's Spain: legal aspects

The article deals with a little-studied issue in the domestic historical and political science literature, namely, the legal foundations of the formation and functioning of the Francoist authoritarian regime, the history of its institutionalization, the specifics of state governance, their significance and role in the peaceful democratic transition of Spain from authoritarianism to a full-fledged democratic system. The emphasis is on the exceptional circumstances against which the legislation of authoritarian Francoism was formed, in particular, on the course of the civil war of 1936-1939 and the post-war partisan communist guerrilla, initiated by Moscow, which actually lasted until the mid-1950s. First of all, the legal registration of the universal institution of the head of state, which was held by F. Franco, his practically unlimited powers, their evolution, which ensured the effectiveness of the legislative norms created by him and after his departure, and the continuity of the king's power, are studied. The laws on the creation of the Cortes, their powers, the rights and obligations of Spaniards, and the succession of the caudillo's power, which were generally of a constitutional nature, are analyzed. The absence of a constitution during Francoism is indicated, but the principles of organic democracy were implemented and a number of organic laws were produced on its basis. It is emphasized that state governance in Francoist Spain was carried out in strict accordance with the specified legislation. The "Organic Law on the State" should be considered the pinnacle of the process of institutionalizing the Francoist state, which claimed the role of a constitution and which strengthened the foundations of the organization of power in the country, the legal status of Spaniards, while changing individual articles of previously adopted basic laws, fixed the legal status of the government and its head and the mechanism for transferring power to the king, made significant changes to the activities of the Cortes, expanding their representation, etc. The study concludes with a conclusion, the essence of which is that the legal registration of Francoism, the mechanism introduced by the caudillo for the transfer of power to the king after his death, created the possibility of a peaceful transition to democracy, the implementation of democratic reforms, and the transition from institutionalism to constitutionalism. This is the historical merit of the legislation of Francoism.

Keywords: organic laws, head of state, caudillo, cortes, law of succession, charters, institutionalism, constitutionalism